

ТИЖНЄВИК REVUE NEUFMOISNIQUE: ТІДЕНТ

Число 41, рік видання II.

22 серпня 1926 р.

Ціна 3 фр. (Prix 3 fr.)

Париж, неділя, 22 серпня 1926 року.

Харків починає сваритися з Москвою. На Україні вигоцят урядовців, що не знають нашої мови, яких наслано з Москви. Харківський Совнарком, відданий Москві, тратить свій авторитет і не спроможендалі борстися проти зросту сепаратистичних ідей. Ці ідеї захоплюють навіть деякі кола комуністичної. Коли що сьогодні є певне, --- читаємо в газетах, то це сепаратистичний рух на Україні. Україна вимагає своєї незалежності і виходу повного з Союзу Сoviтських Соціалістичних Республік.

Так говорить поважний «Times». Такі відомості розносить по світу рухливий Гавас. Це нарешті стверджують самі офіційні російські «Ізвестія».

Звісно, Москва, не можучи довше замовчувати факт, пробує старим звичаєм дати йому пояснення, шукуючи причин в «інтризі» західних держав. Знову «інтрига»! Свого часу росіянин в українському русі вбачали «інтригу» австрійську, під час війни — піменецьку, а тепер — знов «інтрига», вже спільно-західня чи що? Москва вірна собі: нічого не навчилася і нічого не забула. Яке старе і яке наївне пояснення, що свідчить тільки про безпорадність.

Такою ж безпорадністю віддає із заходів Москви вирвати, звичайно «з корінням», нову «інтригу». «Ізвестія» повідомляють, що на Україну буде виправлено особливого уповноваженого для ліквідації сепаратистичного руху.

Теж давно випробований, бюрократичний спосіб! І що здолає

зробити він проти могутнього народного руху, що знайшов собі вираз в національній самосвідомості і боротьбі за державну самостійність. Панування жменьки зайдів, нечуваний, політичний нагніт і неволя, абсолютна фактична залежність од Москви, безоглядний економичний визиск України (стара пісня про центр і окраїни в новій редакції) нарешті накинутий згори уряд, — все це тільки загострює відносини. Фразеологія не помагає. Тільки туману напустило проголошення «самостійності» (на папері!). Всі ті уступки, які свого часу, «щоб вибити ґрунт з під ніг» законного правительства України, якось упоратися з повстаннями, хоч на час помирити — нехай зовнішні! — з собою населення, задовольняючи його національні потреби, робила скучаючою влада, привели до цілком природного наслідку: зросту національного руху і підсилення сепаратистичних тенденцій на Україні.

Без цих уступок національні стихії чужинці на Україні втрималися не могли. А цей шлях, раз вони на нього стали, мусів привести їх до конфлікту з Москвою, що їх до нас послала.

«Хто сказав «А», мусить сказати і «Б».

Яка трагична доля большевиків на Україні! Принесши нам на вістрях Муромських баїнетів проповідь комуністичного ладу, вони мусіли крок за кроком, щоб втриматись, здавати свої позиції. Централісти мусіли проголосити «незалежність», інтернаціоналісти — «українізацію». Залізна логика життя приводить запеклих ворогів самостійності і націоналізму не тільки до проголошення принципів незалежності, задоволення національних потреб, а й до фактичного їх переведення, веде їх раніше чи пізніше до боротьби з Москвою... Веде слідами УНР!...

Нам ще невідомо, як глибоко захопив цей нормальний процес здорові і хоч чимсь звязані з краєм елементи комуністичної партії на Україні. Нам ще невідомо, чи настиг вже цей конфлікт з Москвою. Може цього разу він і не доведе ще харківських рабів до одвертого бунту проти своїх панів. Але те, що ми знаємо, і це вже симптоми грізni для Москви, грізni для долі комунізму на Україні.

Раз розірвавши з Москвою, комуністи на Україні не вдержаться. Коли досвід збудувати комуністичну державу по-за світовою революцією не вдався в більших розмірах СССР, тозичайно неможливе існування комуністичного ладу на самій Україні, що по соціальній структурі своїй ворожа всяким комуністичним експериментам, що їх живосилом їй прищеплювано.

Далі, по офіційних даних, члени комуністичної партії на Україні складають 0,37 проц. дорослого її населення. Яким побутом ця дрібненька купка, що трималася спікою та допомогою Москви, терором чека і окупаційною армією, позбавлена самої основи своєї влади, — може вдержатись?

А коли ще пригадаємо, що з цих нещасних 0,37 проц. тільки третина українці, а решта зайди, які і сплять і бачать тільки Москву, то само собою, що разом з загостренням конфлікту ці чужеродні елементи мусять шукати собі порятунку, тікаючи з України.

Якими ж способами втриматися тоді? Поступаючись перед тиском життя, українські комуністи халаються за лезо ножа: йдучи далі шляхом задоволення національних потреб, вони мусять шукати оперта в народніх масах України, тоб-то перестати бути самим собою. А тоді шлях перед ними один — той, що ним ідемо ми.

СВІТЛІЙ ПАМ'ЯТІ НЕЗАБУТНЬОГО СИМОНА ПЕТЛЮРИ *).

«У щасливого недруги мрутъ..
у нещасного гинуть останні герой...»

Нова, тільки-що насипана могила в чужій землі над одним з найкращих синів нашої нещасної батьківщини являється ще одним новим кроком на тому шляхові національної української Голгофи, по якому йде наш народ до свого воскресення, до свого національно-державного відродження.

Ми знаємо, що вона не остання, але ми також знаємо, що серед тих втрат, які ми вже перенесли і які маємо віддати на діло своєї святої боротьби, ця втрата мабуть чи не сама дорожча і напевне найбільш символична по своєму значенню. Ще більш вона символична по тих обставинах, при яких відбулася.

Симона Петлюру вбито безоружного і беззахистного з нечуваною в випадках терористичних актів жорстокою розрахованістю, з циничною свідомістю оправданності самого злочинства, з повною відсутністю тієї жертвенності в терористичному поступованию, яка тільки одна може дати моральну санкцію таким виступам та вчинкам. За всім цим почувається холодний диявольський розрахунок, заздалегідь намічений виступ в майбутній боротьбі, з якої мусить вибути найбільш небезпечний та страшний по своїм силам ворог.

Разом з тим в цьому виступові, в фактичних обставинах його виконання також почувається та чисто звіряча ненависть ката до своєї

*) З промови, виголошеної на жалібній академії в Подебрадах 13 червня.

жертви, яка тільки одна може подвинути самого заклятого Спарафу-
чилле на кріаву росправу з безоружним чоловіком на вулиці світового
міста...

В чому ж було головне джерело цієї ненависті та цього політичного
розрахунку, які, на мою думку, мали найбільше значіння в тій нашій
національний трагедії, що відбулася на бульварі Сен-Мішель?

Весь хід та розвиток подій на нашій батьківщині ясно свідчить про
те, що там знову наближується час бойового розвязання всіх тих кривд
та всього того насильства над народньою волею та над народньою ду-
шею і її кращими почуваннями, що характеризують режим нашої
країни за останні роки. Про це красномовно говорять і той повний
росклад минулії залізної дисципліни, що колись була найбільшою
силою правлячої нової касти, і все більше зростання суперечностей
як окремих країн, так і інтересів окремих суспільних елементів та
навіть окремих осіб, безнадійне та безпорадне становище економічне і,
нарешті, щобільшевського має значіння, таатмосферазневір'я, яка опану-
вала всіх і вся, густо і чорно зафарблена повальними крадіжками, гра-
біжництвом, розпустою, загальним загниванням всього державного
апарату.

Почувається, що насувається нова доба історичної чистки, в якій
мусять знову повстati всі ті ж самі прагнення народу до свого права,
до своєї волі та свого національного самоозначення. Чи не тому ж у
ріжких кінцях на протязі майже одного місяця тричі на нашій батьків-
щині було згадано про існування Уряду УНР з Симоном Петлюрою
на чолі? Віддамо справедливість і нашим ворогам. Вони краще, як якісь
инші уряди, знають про те, що діється в настроях народніх мас. Вони
мають особливий хист та талан дослідження їх, при допомозі тієї гені-
яльної системи шпигунства, якою вони скували всю країну. Але тепер
її вже ніхто не боїться, і ім'я Симона Петлюри, як народньої нації,
знову все частіше й частіше почало лунати на Україні і все більше
до нього знову почала стягатися бойова енергія, на ньому концентру-
ватися окремі, що нарости, активні сили. На ньому конче, як найбільш
природному народному вожду...

Не нам тепер, його сучасникам, зрозуміти цю таємницю великих
народніх рухів, які висовують на чільне місце ту чи іншу людину та
роблять, здавалося б, для сучасників із зовсім звичайних людей Гарі-
бальді аби Вашингтона... Це колись, і мабуть і не так скоро, вияснить
історія, і тільки в наших спеціально українських умовах можливо від-
ношення до таких величавих історичних подій по типу: «а чому ж
не я? Я ж добре знаю французьку мову, а він ні. Або ж я таки маю
диплом доктора, а він і університету не скінчив».

Національний рух цього не визнає. Він йде за тим, кого йому Бог послав
і кому він вірить, — почуваючи його призначенніствою соборною
душою, своїм вищим всенароднім почуттям...

Та загляньмо до глибин наших національних переживань та за-
тайних мрій. Хіба не ловив себе кожен з нас, незалежно від орієнтацій
та політичних поглядів, дуже часто на думці: «а що з цього приводу ро-
бить Петлюра? А до чого він зараз готується? »

Так саме думали, але далеко пильніше стежили, стискуючи зуби від гадючої злости, і наші запеклі вороги, бо вони ліпше від нас цінили цю постать, яка не могла по своїй природній вдачі сидіти «нишком», що на превеликий жаль стало політичним догматом для багатьох з нас...

Для нової жертви вибрано самого активного бэрця...

Але корінь тої соборної ворожої ненависті, що дала найбільшу рушійну силу для акту 25-го травня, знаходить ще глибше. Він має свій почин в тому побідному вході Петлюри в Київ після повстання проти російсько-драбовольської окупації України, що змінила собою національну владу нашого невдалого Гетьмана. Будемо ширі і правдиві! Хіба повстання, на чолі якого став Петлюра, було проти Гетьмана? Ні, вонобуло проти російської доброволії, яка під політичним провідом Кривошеїна-Гербеля та по наказу з Ясс заволоділа нещасним Павлом Скоропадським, а за ним і Україною, і Гетьман став лише сліпим знаряддям в руках тих ворожих сил, що прагнули покласти Україну, — тоді вже самостійну і незалежну державу, визнану вже всіма головними державами, — як базу для відбудови «єдиної-неділимої».

Так, Петлюра став на чолі повстання, але історія вяснить, як він все робив для того, щоб врятувати нашу батьківщину від нового лиха, нової руйни. Згадую такий факт. Помірковані партії Національного Союзу вирішили зробити останню спробу порозумітися з Гетьманом та перебороти ворожі сили російщини; і Симон Петлюра ос особливо настоював на тому, щоб початок збройного виступу відклести до того часу, поки не виясниться наслідки цієї останньої спроби. До пізньої ночі чекав його ад'ютант в моїому помешканні, поки не повернулася від Гетьмана делегація. Ад'ютант Симонів відвіз йому признання нашої безсилості щось врятувати, бо кабінет Гербеля було вже затверджено, а маніфест про федерацію підписано. І тільки на другий день вранці відділи Симона Петлюри вирушили на Фастів...

З цієї пори, вступу пісідної армії до Києва в лексиконі наших ворогів з'явилось нове слово — «петлюрівщина», яке потім, на наш сором, так владно вжилося в нашій політичній боротьбі. З цим терміном вони звязували по суті справи все найбільш ненавистне ім в українському рухові і головне те бойове самостійництво, якого таким яскравим виразом було повстання, що раз назавжди показало нашим ворогам, що Україна вже ніколи є буде вигранію в їхніх руках, а піде своїм шляхом по повній державній незалежності. Не даром же каже такий наш ворог, як російський історик А. Погодин, — що цей виступ Петлюри являється найбільшим тяжким ударом, який коли будь був нанесений ідеї «єдиної та неділимої». В головах, почуттях наших ворогів весь послідовучий рух персоніфікувався в сссбі Петлюри. Вся наша боротьба, вся наша акція на міжнародній арені в цьому напрямкові вважалася як така, що в першу чергу проводиться Петлюрсью.

Серед них Петлюра і українське «самостійництво» стало синонімами. І на голову Петлюри збиралася вся ненависть, звіряча ненависть бувших рабовласників проти того Спартака, що веде бувших рабів до волі, до щастя, до відродження.

На хрест його! Распни його перш за все, а з останніми якось управляємося.

І ніде правди діти, Симон Петлюра до останнього дня свого життя був дійсно живим символом самостійництва, так що в цій основній лінії своєї національної праці давав всі приводи для такої ненависті. Багато й ми, історія можемо закинути йому помилок. Він був людиною діла, а не помилляється лише той, хто нічого не робить та сидить «нишком». Але ніхто з найсуworіших його критиків не може закинути йому жадного виступу, який би протирічив тій ідеї української державної незалежності, за яку він і віддав свєте життя. Він був її фанатиком, і тому всякий раз як назрівала яка будь федералістична комбінація, то перш за все нею передбачилася «ліквідація Петлюри». З ним в справі самостійності ніякого компромісу бути не могло.

Нагадаю вам останній факт, мабуть мало кому відомий. Кільки місяців тому мав він розмову з одним відомим політичним діячем в українській справі і писав мені з приводу неї таке: «Знахожуся зараз під важким, гнітючим враженням розмови з одним з європейських діячів на українські теми. Зміст його слів був такий: в європейських колах, які і досі в українській проблемі користуються російськими інформаціями, вважають українську державність нерсальною величиню. Ріжні українські політичні угруповання дуже легко відмовляються від постулату самостійності і це може служити лиш доказом, що український народ збройно не буде боротися за державну незалежність з росіянами. Що ж до «Петлюри, з його фанатичним самостійництвом, то його в потрібний момент можливо просто знищити, і це тим легше зробити, що його непримиримість в цій справі не знаходить відгуку серед українського народу».

Як бачите, ідея знищення Петлюри, як боротьби з українським самостійництвом вже кружляла навіть в політичних розмовах.

Як же реагує на це все Петлюра? В слідуючому листі, в якому він одповідає мені на мої інформації про те, що зараз знову поважного значіння набирає принцип «спочатку суборність, а потім незалежність», він пише так: «Бути в якій хоч мірі причетним до цього приспання національної волі, до пригашення національної енергії в напрямку державного усамостійнення національного життя, а фактично надщерблення національного ідеалу я не хочу і не можу. Думаю, що ця роля не випадає не тільки мені, а і всім політичним діячам, що так чи інакше звязали свєте ім'я з кров'ю та жертвами нашої боротьби за самостійність. Кров та жертви мають свою логіку. Потреба цих елементів і органічних рис боротьби прищеплена нашему народові намі. І народ ніколи не зрозуміє зміни тих позицій, що ссвячені традицією боротьби та її легендами».

Це писалося в дружньому інтимному листуванні, але всі ми знаємо, що з такими поглядами він не крився і виголосував їх як друковано, так і в тих політичних бесідах, що йому доводилося вести, бо це було найбільше «святая святих» всього його політичного credo, яке він мав не для себе, а для того, щоб постійно та щоденно переводити в життя.

Злочином 25-го травня цілили не тільки в фізичного Петлюру. Вбиваючи його, хотіть збити також і ту ідею, якої він був таким відданим та вірним носієм — ідею української державної незалежності, українського «самостойничества». І це вже від нас — тих, хто залишився в живих, — залежатиме, чи разом з смертю Петлюри ця ідея ослабне в нашому українському рухові, чи навпаки стане для нас тим заповітом, який скроплено мученицькою кров'ю крашого сина нашої нещасної батьківщини.

Я цілком свідомо навів вам кільки уривків з листів, що писані тією самсою рукою, що вже зараз захоплена на віки і вже нічого більше не напише ні кому...

В одній промові, присвяченій вшануванню пам'яти покійного Анатоля Франса, я читав таке: «Найкращим знаком пошани покійному нехай буде викликання його самого на розмову з нами. Нехай він сам заговорить з нами своєю мовою, своїм характерним розставленням слів... Нехай він нам тут висловить своїм, тільки йому властивим, стилем свої завітні думки»...

Так думав собі і я. Нехай в останній раз при вшануванні його світлої пам'яти заговорить він сам з нами, що прийшли сюди віддати йому наш сердечний жаль і нашу исперебориму та рішучу відданість тій ідеї, що була для нього провідною і що привела його на Голгофу... Нехай передасть він її, як свій заповіт, --- своїми словами, які не забудуться нами ніколи.

І хочеться міцно вірити, що під впливом них всі ми, ставши на варті його заповіту, не раз ще звернемся до нього з запитом, так само як це колись мало місце в безсмертній епопеї нашого козацького руху:

«Чи чуєш, Симоне, нас що об'єднаними лавами знову рушили на добування волі своїй батьківщині?»

І тоді з далеків могили прийде до нас знову його голос:

«Чую, брати мії. Помагай вам, святий Боже, во славу України!...

К. Мацієвич.

НА ЧЕРЗІ.

25-го травня цього року на розі рю Расін у Парижі сталася найбільша трагедія новітньої української історії — там пролунали стріли, і смертельно поранений шістьма кулями впав С. Петлюра, Головний Отаман і Голова Директорії УНР. Шість куль з браунінга якогось жидівського «мвестника» Шварцбарда, — перервали життя людини, що в собі втілювала визвольні змагання української нації.

Погля страшна. І звістка про неї вміТЬ облістіла газети всього світу. І ця ж звістка різанула по живому кожен української серця, діл якої не билося. А найбільш вразила вона мольбю нашу, яка — розкидана по цілому світі — готовиться віддати батьківщині все, що набула на чужині — й витривалість духу свого, що гартувався по таборах у злі —

нях, у холоді, у голоді, свій досвід і знання, набуте по школах та університетах, свою енергію й силу, призначену на цальшу боротьбу, на дальшу «про».

Подія 25-го травня — дійсно страшна. Не стало найвизначнішого провідника нашої нації, того, хто на протязі всього свого життя неутомно боровся за краще майбутнє України і хто за ідею незалежностії, на високому уряді свсему стоячи, загинув. Зараз не час і не місце розглянати сссбу С. Петлюри в історичній перспективі, до того ж зараз це фізично не можливо. Це зробить майбутнє і його вірна подруга — історія.

Але для нас, для молоді, особа С. Петлюри вже сьогодня вирисовується на тлі нашої боротьби, вже сьогодня дає дві виразні риси: активність і жертвенність — чин і смерть за ідею. Життя його, повне непереборимих труднощів, повнеблизкучих поривів дійснення прагнень нації стати вільною, життя, що до кінця було хресним шляхом укритим тернами. Але ні перешкоди, ні терни в самих важких моментах нашої недавньої боротьби, коли здавалося гинуло все, — не спиняли і не тамували силу його гуху; ідея жила в ділах його і він находив вихід із безніхідних, здавалося б, ситуацій і умів направляти стихійну енергію нації на нові стежки, — і все до тієї ж самої мети — до здійснення ідеї незалежності. І до того останнього моменту, коли з цим самим грапром в руках, впав він від скривленої руки, прийнявши мученицький вінець.

Віднині ці ліві риси, що характеризують його сссбу — чин і жертва за ідею — ці риси мусять стати для нас, для молоді, зразком для наслідування. А сам терновий вінець, що обвив страдницьке чоло С. Петлюри, вже робить з нього патрона молодого покоління, яке повинно усвідомити собі і знати, за що загинув С. Петлюра, і яке так само свідомо і так же вперто повинно далі вести боротьбу за здійснення нашої мости, за яку боровся і вмер С. Петлюра.

Ця після зворушила приспану перебуванням на чужині нашу душу, а звітка про неї в газетах так як оті слова «мос. факел фарес» блиснули у закутках нашого розуму; вона рефлексивно збудила не тільки інстинкт сборохи, але збудила чуття помсти, збудила бажання чину, — але разом з тим вона нагадала нам, що ми, молодь, — не організовані, розсіяні, розкидані, — не звязані між собою, що ми ще не досить міцно злотували наші шереги, нè досить міцно спасені і ідеологично і фактично, щоби далі боротися.

Не дивлячись на те, що трагична смерть С. Петлюри приглушила партійні суперечки серед еміграції, не дивлячись на те, що подія ця спроваді об'єднала наших людей, — все ж питання організованої боротьби організованими рядами нашої молоді, — стойте на порядку денному. Коли була епоха активної боротьби, — то молодь українська в рядах національної армії від Крутаж до Базару — робила все діло. А зараз на еміграції, замінявши рушницю на лопату, або в кращому випадкові на книжку, шаблю на шило або перо — вона в силу обставин приневолена берегти тільки спогади про події 1917-21 р. р. Її ж участь в політичних партіях, що ще животіють на емігра-

ції, чи в громадській роботі, — що приносить спрагнілій душі її того, про що говорять її спогади про недавнє минуле, а саме — про чин, активний, сміливий, буйкий. І тому то розбіжність думок серед старшого покоління, невиробленність програмів, неозначення і неокреслення конкретних завдань, що з'ясовуються тільки в чині, і кристалізуються та корегуються тільки в акції — впливають і на нашу молодь, і впливають негативно. Правда, молодь наша свідомо пішла на чужину, свідомо несе разом із старшими тяжкий хрест вигнання і свідомо чекає того часу, такого привабного, такого бажаного, взятися знов до чину.

Але смерть провідника ідеї вже сьогодня будить до чину, будить до активного виявлення своєї енергії, — і в першу чергу до згуртування сил, до організації змагань. Відчувається гостра потреба окреслити і скристалізувати ті гасла, що на сьогодня не з'ясовані, тряба усистематизувати їх, звести до купи, усвідомити і поставити перед собою конкретні завдання, що повинно їх виконати — ще тут, сидячи на чужині, тут в підготовці до найвищого чину — до збройної боротьби проти ворога. Во сказати — боротьба — це ще замало.

Нам здається, що доводити потребу організованої боротьби, потребу переведення її в організований спосіб, потребу самої організації — не приходиться. Це доведено історією інших народів, це доведено самим життям. Отже питання ці сбходимо, вони не потрібуютъ доказів.

Пишучи цю статтю, ми мали на увазі, хоч приблизно накреслити ті гасла, ті завдання, чи скорше означити певні ділянки, в які на нашу думку повинна влітися творча енергія нашого молодого покоління у підмізі старшому поколінню. Разом з тим, ці гасла й ці завдання могли б бути може й в загальній формі, що потрібують ще більш конкретної обробки, певними зasadами, на яких може бути переведена організована боротьба, що вимагає од нас ще більшого напруження, ще більшої відданності.

Безперечно, що головною метою організованої молоді української — повинно поставити — добробут і розвиток Української нації у власній державі. Зреалізування ідеї самостійності Української Держави та соборності земель її — це ще не конечна мета. Життя та розвиток такої Держави — це є ціль і зміст життя та діяльності кожного українського громадянина.

Якими ж шляхами дійти до цієї мети? Що за гасла і що за завдання мусимо поставити перед собою, щоби здійснити цю мету?

Дозволимо собі нижче намітити кільки точок, які на нашу думку являються важливими і од рішення яких залежить успіх нашої боротьби за державність України та за її добробут. Повторюємо, що подаємо їх в необробленій формі і що вони потрібують більш детального розгляду.

Першою точкою чи засадою на наш погляд повинно бути незавинна і лютая боротьба за самостійність Української Держави. Ця точка не потрібує аргументів, доказів, підтвердженень. Вона так само не може бути підданою критиці — це є аксісма. Якої? Соборної чи не соборної? Чи соборної і не самостій-

ної? Чи самостійсі не схороні? — Такої, на яку зуміємо ми сгромогтися, яку здужаємо створити. Не в словах зміння післяпорошої заповіді нашої національної еланелії, — а в самій боротьбі, в чині. Тим більше ця теза є аксіомою для молоді нашої, яка свою свідомість набула на полях і стежах України в боротьбі за існів збрєсю в руках. А ті, хто або граються з цими словами, жонглюють прикметниками, або просто думають, що сказавши ці прикметники, — то вже здобули їх, — ті мало розуміють глибокий і сильний зміст цих слів.

Другою точкою, на нашу думку, повинно поставити позашанування імені С. Петлюри, хто довгі роки був втіленням державних змагань нації і хто в боротьбі за цю державність загинув, — бо пошана і оборона цього імені є пошана і оборона гідності української нації. Шанувати це ім'я і з цим іменем на вустах боротися далі — це шанувати не тільки титули, що звязані з цим іменем, не тільки шанувати і обороняти перед ворожими нападами ім'я Голови Держави Української, яка мала ту чи іншу форму, — але це значить боротися за честь народу, який поставив на чоло цілого періоду свого життя С. Петлюру. Шанувати це ім'я, хіба це не брати приклад з життя і діяльності цього чоловіка, що в безперестанній і невпинній боротьбі провів ціле життя своє на благо України і врешті трагично вмер за неї, — те, що можна в двох словах сказати — приклад чину і жертви — хіба це не те, що потрібно нам для того, щоб здобути щастя й розвійт українського народу? Так жити, як жив він, і життя своє покласти за Отчизну свою, як поклав він — чи ж це не заповіт? Чи це не завоївіть, не тільки для нас --- сучасників — але й для прийдешніх поколінь? І будучи заповітом, це ім'я повинно стати нашим мечем, бо помимо пошани, помимо високої поваги перед цим іменем, в ньому ми бачимо скритий зміст, і в ньому є запорука нашої перемоги. Адже ж ці дві літери: С. П. — хіба не значать — «с и м п о б і д и ш і?»

Далі третьою точкою ми поставили би конкретне завдання боротьби з доктриною більшевизму. Питання боротьби з доктриною большевизму варто більшого місця, ніж на то дає ця коротка стаття, і про нього треба б окремо говорити. Тут же обмежимося тільки такими міркуваннями: стріли 25-го травня ясно вказують нам, куди потрібно направити лезо нашої зброї. Коли Україна є авангардом європейзму перед Россією, то в боротьбі своїй з Россією (сьогодня большевицькою), обороняючи свою власну культуру, так близьку до європейської, обороняє і європейську цивілізацію. І ясно, що боротьба з доктриною большевизму, яка, — в теперішній формі витвір суто-російський, — руйнує наші культурні і історичні традиції, нищить наші національні вартості, гнобить і приневолює наше політичне, економичне і громадське життя, а головне, яка є абсолютно нам чужою, чужою нашему національному характерові, нашим історичним традиціям, звичаям — боротьба з цим гостро висувається на порядок денній, як одне із завдань в боротьбі за нашу державність. Борючися проти цієї доктрини іносійї, ми будемо обороняті тим самим наше минуле, наше сучасне і, очевидно, й наше майбутнє.

Але разом із цими так би мовити «зовнішніми фронтами», ми мусимо боротися із деякими явищами в нашому внутрішньому житті, з яких одне займає дуже поважне місце і яке було не аби якою причиною наших минулих неуспіхів. Це так звана наша психологія раба, яка є спадщиною від довголітнього нашого перебування в неволі і виховання під чужими впливами, на чужій культурі, засвоєння чужих, не властивих нашему національному характерові, цінностей і прийняття їх за свій. Ця теза вимагає так само окремого розроблення, на яке не дозволяє зараз місце, і яку так само подаємо тільки, як тезу. Як на приклад наявності такої психології, можемо вказати на факт розбіжності політичних орієнтацій, які нами аж досі приймаються не як тактичні кроки для здобуття тієї чи іншої мети, а як справдішні ідеологічні цінності, які ми захищаємо з пінсю на вустах, як якесь *credo*. І ці безконешні орієнтації, здебільшого доктринерські, далекі від реального життя і від реальних вигод для нас, являються тільки водою на чужий ворожий нам млин. Як на продукт такої психології, — вкажемо, хоча б на всіх тих «комуністичних» достойників, що або за гроші, або із-за вірності московській доктрині — зробили Україну московською колонією, — хіба в їх не рабська душа, хіба оті Чубарі, Петровські і «іже з ними» не рabi, що «українізацією» перед українським народом хотять купити індульгенцію за свої гріхи перед ним, а перед Москвою стоять струнко, бо знають, що тільки завдяки Москві будуть вони правити Українсью? А гляньмо глибше в саміх себе, придивімось, як ми провадимо партійну боротьбу, приглянемось, як полемізуємо, дискутуємо? Хіба в нас перемагає авторитет нації, примат національної гідності над партійними чи класовими інтересами? Наша несконсолідованистъ, неповага до своїх авторитетів, до самих себе, до своїх цінностей і традицій, — більше того, факт нашої розпоршенності і недисциплінованості при виконуванні тих вимог, що їх диктує національна гідність і собіязок перед батьківщиною, — хіба це не є наслідок отої самої психології раба, що досі в нас сидить і викорінити яку потрібно, яко муга скоріше. Хто скаже, що він вже не «раб», як чути вже в «тостах» наших журналах, — то це ще зовсім не означає, що він перестав бути рабом. Свідомість свободи і вміння нею користуватися далекі ще від того моменту, коли вчуєш, що спали кайдани. Але разом з тим, борючися з наслідками такої ліхой спадщини, ми повинні виставити антitezу, яку мусимо обсягнати. А саме — ми повинні оберігати і охороняти все те, що є українським, мусимо підтримувати і берегти наші минулі й сучасні традиції, всі наші вартості, не тільки релігійного, культурного то-що порядку, але й державно-політичного, державно-національного. Мусимо все це берегти і удосконалювати, розвивати й далі теорити. Це все мусимо робити в силу самого звичайного національного егоїзму, що наказує берегти все. Звідси випливає, що ми, молодь, повинні підтримувати й правительство УНР, як ознаку ідеї боротьби за державність. Хто відрікається від цього, відрікається від себе.

У звязку з поданими вище тезами ми мусимо виховувати

в собі і плекати дух мілітаризму і боротися рішуче з пацифістичним складом нашої вдачі. Мілітаризм є невідлучною формою боротьби. І зміст його покриває всю ту епоху змагань, яку маємо щастя переживати. Це так само ексіома, що не вимагає доказів, тим більше, що ані одна нація не вибрювала своїх прав чи свєті волі мирними і лагідними спосбами, спосбами, що так нам рідні і так нам милі по сей день. Мусимо взяти на увагу і зрозуміти глибокий зміст слів давнього голландського правника Корнелія ван Еркеншека, який 1737 р. в своїй книжці: «*Questiones juris publici*» казав: «*imprium terrae finiri, ubi finitur armorum vis*», себ-то влада держави певинна кінчатися там, де кінчається сила її збрії. Виховувати в собі і плекати вояновничий дух, що так диктується прекрасними минулими традиціями нашими, це є не маловажне актуальне завдання нашого молодого покоління.

Нарешті останньою тезою ставимо тут, це наш обов'язок підготувитися до служення своїй батьківщині. Мусимо ми скористатися з науки, з школи, з досвіду цивілізованої Європи, де зараз перебуваємо, і разом з тим почерпнути і твердо за своїх дві головні риси європейської цивілізації: організованість і дисциплінованість. Це є дві ознаки європеїзму — що полегшують і удосконалюють всяку діяльність, всяку акцію, всякій боротьбу. А нам цих рис так бракує! Зберегти моральну чистоту, не розмінятися на чужині, не нидіти, але й щось творити і готоватися, — ми зможемо лише при цих двох умовах — організованості і дисциплінованності.

Цим ми не закінчуємо так би мовити переліку тих завдань чи засад, що являються актуальними. Ми взялися їх висловити як певні тези, що можуть бути піддані дискусії, за винятком першої, але які з часом мусять набути загального признання і навіть породити цілу низку інших.

Тому то тим часом обмежуємося тільки на вищеподаних тезах.

Вертаючися до початку нашої статті, мусимо сказати, що смерть С. Петлюри ставить дуже позначну грань в нашій новітній історії. Бо він закінчив цілу епоху нашого відродження, яку можна назвати епоховою — *contra spem spero*. Ми ж, молодь, маємо вже перед собою конкретні завдання, які треба тільки упорядкувати і... перевести в життя. На нас лежить цей обов'язок, як перед іменем Покійного С. Петлюри, так і перед Отчизною.

Але сміло можна сказати, що коли ми — молодь — здійснемо, переведемо в життя хоч би наведені вище шість завдань, то ми помстимося за ті шість куль, що припинили життя Великого Борця за волю нашої Батьківщини.

М. Ковальський.

ЛИСТИ З ВОЛИНІ.

4. Шкільництво.

Зайнявши Волинь, поляки застали лише кільки шкіл польських, — решта ж, як говорять посли і як подають джерала галицькі, була українська. Я в інтересі правди, котра одиноко може показати нам наші слабі місця, а тим самим спричинитися і до лішого їх забезпечення, притягнувши увагу суспільства, мушу сказати, що і решта шкіл не була цілком українська.

Всі ми пам'ятаємо, з якими перешкодами з боку вчительства доводилося нам переводити розмосковлення шкільництва, тому, що більшість учителів була зрусифікована або не хотіла завдати собі труду і «перевчатися».

Так чи інакше, але спеціально на Волині розмосковлення носило дуже поверховий характер: а. здебільшого учителі прослухали лише короткі курси українознавства і тому самі з одного боку не знали гаразд навіть української мови, не кажучи вже про історію; а з другого боку й не дуже то передягалися українськими симпатіями; б. в більшості шкіл «українських» лише українську мову вчили по українськи та й то часто-густо особи, котрі самі її не знали і не вживали; в. були навіть такі школи, в яких продовжували калічiti дітей, навчаючи навіть грамоти по московськи.

Отже, як бачимо, школи можна було лише з великим застереженням звати українськими. Учителі, за невеликими винятками поробилися «українцями» за української влади, а тому природно, що вони лише початово, доки думали, що можна провадити боротьбу з польською владою так, як вони провадили з українською — шляхом резолюцій, — доти ще ставили опір колонізаційним заходам уряду.

Влада, поорієнтувавшишя швидко в ситуації, звільнила з посад невелику кількість справжніх свідомих українців, а на решту почала «впливати» всіми способами, які має в розпорядженні всяка влада.

Наслідки були такі, що вже в 1923 році було 676 народніх шкіл польських і лише 421 українських (тут знову треба мати на увазі, що коли раніше під цією назвою крилися властиво московські школи, в яких аби як учили й української мови, то тепер під цією назвою криються в істоті польські школи, тому що крім української мови, а інколи то навіть московської, решту предметів викладалося по польськи). Коли пригадаємо, що навіть на гілставі польської статистики на Волині є всього 11, 6 проц. католиків; що на Волині 74, 2 проц. українців, то нам буде ясний як ступінь, так і темп полонізації. У 1923 році лишилися справді українськими народніми школами тільки де-які, а саме ті, в яких викладали свідомі українці, але їх було жахливо мал. Чужий нам по духу вчительський склад на 60 проц. полегшив колонізаційну

акцію поляків на Волині. На весну 1925 р. згідно із шкільними законами від 31 липня 1924 р. розпочався так зв. «шкільний плебісцит».

На основі цього закону, в місцевостях, які згідно з переписом 1921 р. мають 25 проц. українського населення при умові «урядово ствердженої» бажання батьків сорока дітей, щоб в їх школі була мова навчання українська, мала бути українська школа; оскільки ж батьки 20 дітей забажають мови навчання польської — школа мала бути утраквістична.

«Просвіти» взяли на себе обов'язок поінформувати населення про цей закон, і селянство, треба зазначити, однодушно зажадало української школи, часто ходячи по кільки разів у далеку гміну й домагаючися засвідчення підпису.

Учительство згідно з офіційним розпорядженням влади повинно було бути нейтральне, — в дійсності ж учителі поляки з власної охоти, а наші «українці» під тиском влади намовляли селян подавати за польську школу.

Крім того шляхом залякування грошевими карами (ніби то за те, що на весні не посилали дітей до школи), репресій, а то й грісто шахрайства місцева влада уневажнила велику кількість декларацій.

Таким чином «на підставі плебісциту» ще біля половини бувших українських шкіл зполонізовано, а решту перетворено на утраквістичні. Українських (ніби то) лишилося дві — три школи на повіт.

Щоб однак читачі могли належно оцінити вартість цих українських шкіл, подаю уривок з листа, писаного бувшою вчительницею української мови одної мійської семикласової школи, котра й зараз (на селі вже) викладає той же предмет:

«Шановна пані (далі подана фірма книгарні). Барзо прошу не одомовітіть дати мені в долг до pierszego, коли я Вам заплачу і т. д. (12. III. 1926)».

В такому жахливому стані знаходиться наша школа народня.

Ще гірше стойте справа з середньою школою. На Волині є 13 середніх шкіл і з них всього дві українські. Одна приватна українська гімназія в Крем'янці й друга в Луцьку. Перша довгий час була (по мові викладання) властиво московською й лише гід на тиском громадської думки та польської влади (котра таким чином хотіла вплинути за зменшення учнів) «зукраїнізувалась».

Та їй ці дві гімназії, на великий жаль, далеко не стоять на належній високості. Педагогічний персонал далеко не вповні знайомий з предметами властиво українськими і відзначається кадто великими московськими симпатіями. В Крем'янецькій гімназії й зараз деякі предмети викладаються по московським підручникам, котрі мають і вчителі, і учні (тому лише, що вчителів не хочеться розбиратися в українському).

Щоб познайомити читачів з напрямком педагогичного персоналу, подам характерний випадок.

1923 р. Крем'янецьке повітове товариство «Просвіта» влаштувало святкування Шевченкових роковин. В день маз бути літературний ранок для учнів, а ввечері концерт для дорослих. Привізши учнів гімназії, вчитель української мови п. Н. помітив, що саля була декорована

плакатами з ріжними висловами з Кобзаря, серед котрих його особливо «вразив» такий: «а москалі і світ Божий в пута закували». Прочитавши ці слова Шевченка, він негайно звернувся до адміністратора з вимогою зняти той плакат, — тому що ніби то він «шовіністичний» — і нарешті тому, що мають бути учні російської гімназії; оскільки ж його вимога не буде виповнена, загрожував тим, що забере учнів. Адміністратор мусів закрити плакат, а учні російської гімназії, хоча й не могли вже прочитати неприємної для них правди, але все ж таки, коли почали співати наш гімн, — демонстративно вийшли.

Природно, що виховання в такому «нешовіністичному» дусі дає погані наслідки, а саме: що хоча директор і педагогічний персонал не має жадних симпатій до комуністів (має лише до російського народу), бувші ж учні гімназії часто робляться комуністами, а що до національних поглядів, то навіть «общеросами».

Думаю, що з цього короткого нарису видно, як катастрофично стоїть шкільна справа на Волині й видно дві головні причини цього оплаканого стану: 1. полонізаційна безоглядна політика уряду. і 2. відсутність ідейних, свідомих інтелігентних учительських українських сил (диніць не беру на увагу).

Тому для врятування справи треба одночасно працювати в обох напрямках, а не звалювати всієї одповідальнosti на політику влади. Отже мусимо домагатися основної зміни шкільної політики, а одночасно втягати учительство «українське» в наше національно-культурне життя, закликати його до поважної праці над самосвітою та вивченням своєї мови, щоб потім не доводилося нам червоніти за своїх учителів, як тепер доводиться полякам за своїх часто-густо малопрізвітніх і не цілком грамотних «педагогів».

І. М.

ЛИСТИ СЕЛЯНИНА З СТАВРОПІЛЬЩИНИ.

IV.

Я прагаю, що то царські генерали довели Россію до цієї розрухи. Коли воїни так себе лічили за розумних людей, то треба було їм поводитись з людьми як слід, робити так, щоб біз меча дійти правди. Но воїни ніколи не думали, що найдуться такі прості люди, котрі не вчалися змалку воєнної тактики, а зуміли їх гордості покорити і звергнути на віки віков. ЇЇ простий чоловік, неграмотний, но відкоши начав себе поімати та до того відоми начитавши книгу з книгарії Кіевської Старини, то так не любив отих золотопогончиків, що їх пізаще не мав. Воїни тільки жили на то, щоб чоловіка вбивати на войні та щоб людина перед ними вегда тяглась та поважала його. Генерали Добрармії обходились так: як стоять на кватирі в мукина та роздивляться, що в того мужика добра одежда, то нещеминно ту одежду заберуть, а коли хазяїн обетоює, то цей паганськи онорают та ще й кричат: чого? ти болішевик. Я заштатник революції, я жизнь ложу за вас мужикив, а ви жалесте одягні. І через отакі штуки народ зненавидів їх і ніхто не знає, якій стіні держатись. От напр. кубаці: воїни в кінці 17-го року виробили свою автопомію, щитали себе нейтральними: у них була рада в Сієні над Азовським морем, так що воїни не думали помогати і красним, по як прийшов Дінікін з своєю южною армією і начав їх мобілізувати, воїни від-

казали йому; він тоді вибрав пожиліх козаків і притягав їх до ради і начав вимагати в їх согласія, но вони все відкazували, тоді він, Ценікін зробив вішальницю і повісив на пій шість чоловіка, котрі правили радою і вони виселили три дні по приказу Ценікіна та його помішника Шкурова. Тоді Кубанські козаки думали думали тай післади в Москву, що її вони согласні всіма силами помагати красинам. А Донські козаки ще держались два годи; їх завоювали просто силою. Но в 20-м году, як почали красні з Кубані забирати хліб, шалою за шалою вивозили два годи 20-й і 21-й, то вони також почали воставати, по вже було пізно. Тоді красні їх ще дужче мордували. Були козаки на Кубані такі, що мали по 20 тисяч пудів хліба, по 50 коней та по тисячі овець, то це все забирали красні, а тих хазяїв вбивали або відсилали в Архангельськ. Були так називася карателіні отради, котрі бізпoщадно карали людей, а найбільше тих, що мали справжнє господарство. Мені думася, що пігде такого лиха парод не переніс, як тут і ручаюсь що нігде. Я маю одного приятеля на Кубані по Чорноморії, його заслано в Архангельську губ., а двох братів його розтріляно. Багато розказав би вам про всі ці події, по бою... щоб Харон, бува, не перевіз на той бік ріки Тихані...

ПІСЛЯ СМЕРТИ С. В. ПЕТЛЮРИ.

(Лист з Букарешту).

Українська еміграція в Румунії ніколи не грішила актами взаємної нетерпимості та внутрінаціональної міжгрупової сварки.

Виходячи з засади, що головні та найбільш небезпечні вороги національно-державного відродження України перебувають на вілі нації, вона кликала до порозуміння з інако-думаочими та до національної єдності всього українського активного загалу.

Торкаючись самих болючих питань, вона ніколи не губила почуття, такту, а, дебатуючи їх, ніколи не ховала своїх думок за невиразними полутиячками.

Не давало змогу найбільш повного обміну думок і творило міцну базу для справжньої громадської дисциплінованності.

Її слова ніколи не росходилися з ділами.

При всьому цьому, нам все-як таки не доводилося ще спостерігати такої єдності почувань, якими відзначалися дні національної жалоби над своїкою могилою С. В. Петлюри.

Безперервно надходять до Громадсько-Ціломового Комітету та до Української Місії численні листи з усіх закутків Румунії.

«Наш Батько», «наша надія», « наш національний Герой» - - такими формулами характеризують постать незабутнього С. В. Петлюри.

Кожний лист закінчується проханням - - подавати все до найменших дрібниць, не пропускати жадної рисочки, що мас відношення до трагедії українського народу в Наріжі.

Зважаючи на те, що жаль української еміграції в Румунії є частиною загального суму України, ми подаємо зтих листів, як озвалася наша еміграція в румунській провінції на страшну звістку, вплітаючи таким чином і свою квітку у всеукраїнський віночок невімірущого жалю.

30-го травня в Ітурікі в катедральному соборі двома румунськими панотиями було відправлено панаходу по бл. пам. С. Петлюрі. Співав укр. хор. Промову присвячену Покійному виголосив В. Мельник. Крім укр. колонії були представники румун та вірмен.

На мануфактурній фабриці в Гавані було так само відправлено панаходу 30-го травня. Служив місцевий пап-отець, співав укр. хор. Після панаходи улаштували жалібні збори, на яких постановлено було закласти фонд увіковічнення пам'яті Головного Отамані, вислати снівчуття родині

Покійного. На папіровій фабриці м. Бакеу місцеві громадяне, довідавшися про трагічну подію, спілкани загальні збори, на яких постановили зібрати гроші на вінок, організувати паастас 30-го травня, а так само в 40-ий день.

30-го травня у Воскресенській церкві села Летія відслужено панаходу по Небіжчикові. Співав укр. хор. Після панаходи п.-о. Бужор сказав промову на румунській мові; та промова примусила не тільки укр. громадян, але й присутніх на панаході румун заплачати. Ніхто з українців не сподівався, що священик-румун так детально може знати біографію С. В. Петлюри. Враjkіння було дуже велике.

В церкві Св. Богородиці в Няямці так само 30-го травня місцеві українці відправили панаходу, зібрали гроші на вінок то-що.

На тартаку в Гімені-Фаджеті (Трансильванія) відправили панаходу 6-го червня. На тартаку Барацкош, де працюють наші українці, в Морень та в ін. місцях Румунії — одновідно вшаловано було пам'ять Великого Мученика за ідею. Панаходи ж відбулися ще в Брашові і Букарешті.

День 30-го травня був днем найбільшого жалю всієї України, найбільшої її єдності і спільноти почувань.

Був глибокий сум, але була й та непереможна рішучість, той національно-патріотичний запал, який гарантує наближення тих осянопорядіних часів, коли над столицею незалежної України майоритимуть державні живото-блакитні прапори.

С. В. Петлюра помер, але він уже воскрес в міліонах українських сердець...

Воскрес для чину, для боротьби, для перемоги...
Нам з рідного краю вже бліскавки снюють,
Там дзвони воскресні вже скоро заб'ють,
Хай недруги пані, кати пам'ятатоють:
Сини України роєнкуси не знають,
Вони й на чужині їй волю кують...

Дм. Геродот.

15 червня 1926 року.
Букарешт.

З ЖАЛІВНОІ ХРОНІКИ.

Сорокова днина в Каліші.

Українська колонія в м. Каліш та його околицях рішила обходити той день у двох місцях — в українській станиці і в місті. За впорядкування в станиці взялося правління станиці, а для урядження в місті склався комітет об'єднаних українських еміграційних організацій Каліша і його околиць.

Обходження 40-ої днини в місті Каліші відбулося того ж 4-го липня в салі польського товариства ремісників християнських. Там було відслужено панаходу, на якій були присутні: рідний брат Покійного полк. О. Петлюра, ген. Сальський, старший командний склад б. армії УНР, Українська Спілка Восниних Інвалідів, правління Української станиці, Українське Воснинно-Історичне Т-во, Т-во бувших воїнів Армії УНР, Укр. Т-во Доломоги Емігрантам з України, Відділ Укр. Центр. Ком-ту в Скальмерикицах і Каліші, Цім Інваліда, Цім Емігранта, Станиця гімназія ім. Т. Шевченка, Укр. Т-во Самопомочи та інні. Були так само представники польського війська, адміністративної влади, самоврядування та політичних і громадських місцевих польських організацій, а з позамісцевих прибули представники укр. колонії з Познані. По скінчені панаходи розпочалася жалібна академія.

Гарною і зворутилою промовою розиочав академію ген. Сальський. Далі були зачитані реферати, що цілковито охоплювали особу Папа Голов-

шого Отамана зо всіх боків, яко вождя, ідеолога і творця армії, національного провідника, політика та людину. Реферати читали: ген. А. Вовк, ген. Загродський, сот. Крушинський, підполк. Стечішин та пані Квітка. Реферат переплітається з співами хору станичної св. Покровської Церкви та дитячого хору садка при Союзі Українок. По рефератах промовляв підполк. Діденко з Познані, який дав свої спогади про особу великого Небіжчика. Далі були зачитані листи від українських інститутій, установ та організацій, які надійшли до Камішу. Нарешті була ухвалена резолюція подібного до загально винесених всюди змісту, яку підписали 17 організацій та установ. Співом українського національного гимну академія була закрита.

Місцева польська преса дуже добре подала звістки про цю академію.
M. C.

В 40-ий день смерти С. Петлюри в Українській Станції.

Чи ж можна говорити про те, як несподівано було заскочене, як в перший раз пригічеце було сумною вісткою про трагічну смерть свого вождя українське воїнство?

В найбліжчому осередкові нашої еміграції в Польщі - - в Українській Станції ця подія візбила надзвичайно тяжко на бувшому воїнству, що позбавилося того, хто на полях слави й смерти безстрашно водив його до бою з ворогом.

В чеснім бою ворожка куля не пасміповалася обрати його своєю метою, але як згайдалася злодійська рука, яка підступно скрувата її на вулиці мирного Парижу в безстрашного вождя.

Як у цілім світі, так і у нас в Станції, сум, що огорнув воїнство, посив характер величності, тої величності, яку, як знаємо з історії, виявилав великий римський народ в найтяжкі хвилі свого державного життя. І під час винагування 40 дніни смерти нашого незабутнього Небіжчика, цей величний сум українського війська виявився в новій мірі. Присутність всіх від восьмидесятилітнього ветерана - - генерала до малого хлюпця, що тільки почав розуміти слово, та жіноцтва, яке пішло й на вигнання, щоб ділити долю своїх чоловіків, на жалібних уроочистих службах Божих та урочистих академіях яскраво заманіфестувала пей величний сум.

Нехай же вороги наші зрозуміють, що ця величність с наслідком навіть не обдуманого, а скоріше інтуїтивного рішення по прикладу вождя віддає життя за любу Отчину.

Вже заздалегідь почали різні організації та емігрантські установи підготовчу працю до вшанування 40 дніни смерти Головного Отамана.

Правління Української Станції запросило представників всіх організацій для обговорення програму вшанування цієї дніни та розподілу організаційної праці.

З липня о 17 год. одиравлено було заупокійну всеоповігу, а після неї панахиду. Були присутні: ген. Сальський, військовий міністр, ген. Кут, заступник військового м-ра, представники вищого командного складу -- ген. Базільський, ген. Вовк, ген. Шепель, ген. Шандрук, ген. Нузицький, ген. Гудима, полк. Кени, полк. Поготовко, полк. Силин, полк. Шраменко; правління Української Станції, Генеральна Рада Т-ва воїків б. Армії УПР на чолі з ген-муречником Дядюшкою і численні члени т-ва, правління Української спілки Військових Інвалідів з ген. Загродським на чолі і почесна делегація з прaporом, представники Воснно-Історичного Т-ва, представники Т-ва Допомоги збігдям з України, Президія Відділу УПР у Галичині, Президія Відділу УПР в Скальмержицях, Президія Союзу Українок Емігрантів в Польщі, Управа Т-ва «Сокіл», лекторський склад і учні гімназії ім. Т. Шевченка та ін.

Прибули також: представник лодзинського воєводи п. Войцеховський, представник начальника гарнізону майор Ігес та пор. Кошаковський, dele-

гація польських військових інвалідів з прапором, представники старости капішського і місцевої адміністрації, представники «Стрільця» та багато польського громадянства, що дуже співчуваючій чуло поставилося до тяжкої втрати українського народу. Коли хор співав зворушливе «Вічна пам'ять», у всіх присутніх були сльози. Треба зазначити, що досять простора станична церква не могла вмістити всіх тих, що молилися, і хоч наскраїкував дощ, але дуже багато ще стояло під дощем на колінах перед церквою.

О 20 год. в столичній саді розпочалася жалібна академія. В президії на почеснім місці — голова ген. Сальський, члени: всі присутні генерали та представники організацій.

Відчинив академію ген. Сальський. Промови представників організацій перемінялися з співами. Треба ствердити, що на всіх присутніх надзвичайне враження зробили співи дитячого садку, який виступав в повному складі — від 3-літньої Василіни до 6-літнього Вови, що в супроводі Бебсі та Оксани піс такий же маленький, як сам, ірапор.

З промов треба відмітити промови: керівника Відділу УПК пор. Можейко на тему «Ієллюра й Мойсея» та ген. Шандрука в польській мові на тему «Кров воїдя нехай скріпить узи братерства між українським та польським народом».

Академія зачиналася о 23 год. промовою ген. Куща, який предложив резолюцію, яку й було ухвалено. В ній присутні рішуче відказують галебії нахилені та клямують кампанію, що веде юдівська преса проти імені Покійного і проти всього українського визвольного руху.

На другий день 4 липня в присутності тих самих організацій представників польського громадянства відслужено заупокійну літургію. Панахиду віделукував п.—о. ієромонах Іван Могань на станичному майдані; всі присутні стояли на колінах.

О год. 21 Управою Т-ва вояків Армії УНР була учасництвом жалібна академія в присутності ген. Сальського. Академія, на якій були присутні головним чином члени т-ва, посила характер надзвичайно сердечний, темний відчуючися, що всі присутні дійсно належать до однієї родини, до великої української Армії. Такого змісту надали академії та реферати, особливо змістовний реферат «Ієллюра й Гарібалді», виголошений полк. Середою. Голова Союзу Українок інженер-архітектор наші Квітка в прекраснім слові закликала до єдності.

Надзвичайне враження зробило чуде слово сердечного жалю ї співчуття, з яким звернувся голова академії, ген. Кущ, до брата Покійного лідполка О. Нетибори.

Вічний спокій Великому Інциареві! Алеж вічний спокій душа Ієроводяря Народу знатиме лише тоді, коли цей народ осягне те, за що життя поклав Великий Небіжчик. То ж даймо тій душі вічний спокій, виборімо великому українському народові незалежність.

II.

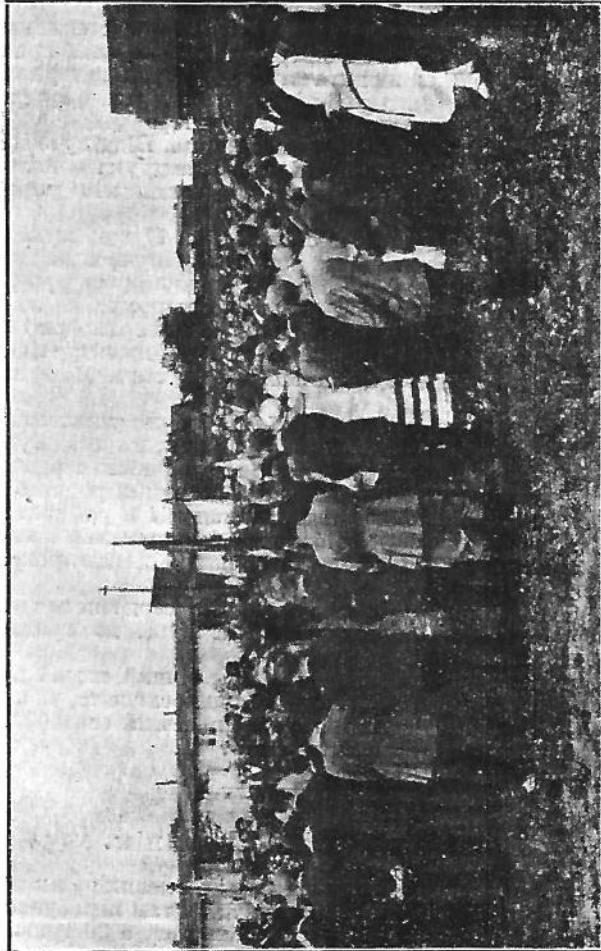
В дні смутку в Закопані.

Подія 25 травня стражданно вразила наших земляків, як в Закопанім, так і в околицях його. Українська колонія, яка там перебуває, 28 травня висилала телеграму до Народу з приводу вбивства, а 30 травня від імені всіх українців, що мешкають в Закопані і в Ново-Тартеськім повіті, був висланій лист до Дружини Покійного з висловом співчуття, тає саме вислано було 49 зл. на будівлю нам'ятинка і для родини Покійного. 2 червня від б. військових армії УНР вислано листа до Правительства УНР із співчуттям та з протестом проти пактів юдівської преси, а 4 червня вислано листа до УПК у Варшаву подібного змісту та з думкою, щоб був виданий збірник, присвячений Головному Отаманові. 12 липня Громада склала лист-протест спеціально проти виступів юдівської преси.

Глибоко і сильно відчуті горе всієї нації наші земляки в Закопанім.

Г.

Панихіда в Українській Станції в Каліші.

Жалібне свято на 40-ий день в Берліні*).

Коли говорити про нашу еміграцію в Берліні, то треба брати під увагу, що тут перебувають аж два українських «х-суверені» з своїм близцім оточенням. Ось тому Берлін не виказує той єдності, яку бачимо після смерті бл. п. Голови Циркторії й Головного Отамана С. В. Нетлори в інших центрах еміграції (Прага, Подебради, Париж, Букарешт, Варшава і т. д.) Ледви 150 укр. емігрантів можна тут нарахувати зараз. З того більшість «старих», тісно звязаних з одним чи другим «центром». 10 ріжних укр. організацій у Берліні — з того три під головуванням «залежних» громадян. Це все є причиною не такого відношення до смерті С. В. Нетлори, як як то мусило б бути.

Все зроблене — ініціатива труси чи поодиноких організацій.

Під свіжим враженням сумної події далося урядити панаходу з рамени центральної організації — «Спілки Об'єднаних Українських Організацій у Німеччині». Коли ж зайшла мова про відзначення 40-го дня панаходи то жалібною академією — то «єдиний фронт» прийняв пинцій вигляд... Всеки «Союз Українських Старшин у Німеччині» не задишило розпочатої справи і, безумовно, те, що ми бачили на 40-ий день у Берліні, було більшим ніж сподівалися.

Це перше дійсно міжнародне жалібне свято для вшанування пам'яти Українського Національного Вождя.

Вже 28-го червня «Союз Старшин» розіслав запрошення-повідомлення про те, що 3-го липня відбудеться «жалібне свято» — в честь Симона Петлюри, бувшого Шефа Української Держави.

Свято відбувалося в актовій салі одної з найкращих школ м. Верейну ім. Кронпринцеси Цецилії на Нікольсбургерграції.

Роскішна сала, в якій кожного свята і підлітків відбуваються лютеранські богослужіння. Коло задньої стіни різబлене підвіщення на зразок вівтаря. Дубові вінки. На позолочений підставці бюст Покійного — майстерна праця Голови Спілки Студентів Смії.

Бюст прикрашено величним дубовим вінком з шовковими національними стрічками.

Коло 5-ої години почали прибувати представники ріжних чужинецьких та українських організацій. Члени Президії «Союзу Старшин» і розпорядчики з національними траурними відзнаками зустрічали прибуваючих, записували назви організацій, привіща і проводили на салю. Всі майже вороні відівдіно до урочистості. Сюртуки, смокінги, візитки і темні одяги. Поодинокі з ціліндрами в руках. Помітно кілька поважних німців з силою орденів.

О год. 5 на салі коло 100 людей. Полковник Зеленівський, голова Союзу Старшин, привітав усіх і дякував за те, що з'явилися віддати шану Українському Вождеві. В кількох словах згадав промовець про особу Небіжчика та його значення для Української Нації. («Велика ідея вимагає великих жертв. Та жертва, яку приносить зараз Український Народ, є доказом того, що справа Українська живе»...).

Православний священик разом з дияконом і дяком вийшли перед бюст Великого Покійника. На хорах співаки під орудою п. Андрієвського. Всі присутні тримають в руках свічки.

Урочисто проходить служба божа за споній душі «убієнного Симона»... Нісля панаходи хор виконує концертеву точку.

Зчитанням листів заступлених організацій та тих, хто падіслав співчуття, о год. 6-й скінчилось сумне свято.

* Наводимо з останнього числа «Студенського Вісника» оцій допис і дві замітки за ним.

Іде довгий час стояли присутні групами в передпокою і обмінювалися думками що до трагичної події.

В святі прийшли участь: «Союз Закордонних німців» - організація, що об'єднує в собі німців з цілого світу (п. п. Гебгардт і Лінденблійт) «Союз Німецьких Офіцерів», що об'єднує всіх німецьких старшин старої та нової армії (п. полк. Бете), «Німецьке Студенство м. Берліну» — об'єднує більш 15.000 німецьких студентів. (п. студ. філософ. Бушман), «Стара Прусія» організація німців з областей сумежних з Польщею (п. п. Фрайгер фон Аугенрід і Радник фон Куні), «Союз жінок з Балтикою» (п. С. Фробеніус), «Опіка над емігрантами» — католицька організація (п. проф. Др. Берг), «Європейська Студенська Поміч» — міжпародна організація (п. Г. Ліндау), «Заступництво Студентів Чужинців на Високій Торговельській Школі» (п. фон Чайбая — голова представництва), від Естонців — п. Такляя, від Грецьких студентів п. Христохідес, «Ньюкаль-Анцайгер» національна газета, яка має 1½ міліона абонентів, «Свогоща», — російська газета (п. Горній), «Українська Громада в Берліні» — (п. Кузеля, полк. Коновалець, Олянчиц), «Спілка Українських Студентів у Німеччині» — (п. п. Смєць і Тимчук), «Товариство Вищої Освіти» — (п. Др. Кузеля), «Гурток Студентів Техніків «Основа» — (п. п. Гинилевич і Макух), «Союз Українських Студенських Організацій у Німеччині та Данії» — (п. п. Оляпчук та Іваніца) «Діло», «Новий Час», «Студенський Вісник».

Серед персонально запрошеніх було дуже багато пімпів, між пими п. фон. Цеплен («Союз Работодавців») і пані Менде, член рейхстагу, одна з провідниць німецького жіноцтва.

Поодинокі українці приїхали для участі в святі з далекої провінції. Вражала відсутність будь-кого з оточення п. Скоропадського і п. Нетрушеяча. «Спілка Об'єднаних Українських Організацій» (голова п. Шемет), «Комітет Допомоги Українським Військам» (голова п. Скоропадська), «Комітет Допомоги втікачам із Західної України» (голова п. Ю. Бачинський), «Комітет правної охорони втікачів з України» (голова п. генеральний консул Фонфе) не пристали своїх заступників. Особливо дивувала всіх відсутність представників останньої організації, що повстала після розвязання посольства У.Н.Р. як українське quasi-заступництво.

Вислови співчуття надіслали слідуючі організації і поодинокі особи:

Державний Секретар Майнер — Секретар Президента Гінденбурга (живе співчуття), Полковник Шляхер — Нач. Штабу Генерала Зеекта — Командант тепер. армії, Адмірал Зейбом (Голова Союзу «Офіцерів Німецької Флотилії»), Підполковник фон Фос — один із старшин Штабу Айхгорна, Д-р Вірс — редактор правої газети «Дойче Тагесцайтунг», Д-р Рудольф Ихель — видавець місячника «Дойче Рундшау» («Я дуже радо прийнявши участь у жалібному святі в честь бувшого Шефа Української Держави п. Симона Петлюри з огляду на живі мої спіmpатії до Українського руху...») Полковник Шікард — один із діячів ціменських «Патріотичних Союзів», Полковник Ніколай — старшина Штабу Айхгорна, «Союз Закордонних Німців» — центральна організація Німців у всіх країнах світу («масмо за шану висловити наше співчуття з приводу надзвичайно тяжкої втрати, яку понесла Україна з убивством Бувшого Шефа Української Держави...»), Г. Фрайгер фон Гляйхен — Русвурм, Танрова на Ільмі, «Представництво студентів-чужинців на Німецькому Фрідріха-Вільгельма в Берліні» («... висловлюємо Вам з приводу втрати, яку понесла Ваша Нація зі смертю бувшого Шефа Держави наше щире та середнє співчуття...»), Проф. Д-р Аугатер, б. ректор С. Г. Високої Школи в Берліні — («великій жаль») пнж. О. Гагельман, вице-директор однієї з пукроварень у Ісації («Я дуже післядуму, що доля судила українцям знову важкий удар, я добре розумію ті почування, які наповнюють українські серця, коли вони втрачають Того, хто м'яг би зібрать всіх. Але горе також з'єднує — прийде година, коли знайдеться новий чоловік, що зможе докінчити діло...») Барон фон Мантоффель («Хай з'являться для Вашої митогострадальної Країни нові нові сили мужі, хай не піде на марно жадна жертва...») Генрі Берігард — Секретар Міністра Штрезмана, фон Штайнау-Штайнерук, Майор Г. Гасе — старшина Штабу Айхгорна («..я дуже радо з'явився б на свято, щоб

показати мою вадику пошану до вмершого Великого Українського Патріота. Я високо задоволений тим, що ціл час моєї урядової діяльності в Каїві я завжди дбав про охорону Степана Петлюри, з яким я мав багато разів персональні розмови. Іні з причини моєї службової відсутності в Криму мали змогу Його заарештувати», Підполковник фон Райхгерц з доручення Генерала Елеріга — провідника «Органі», Фрегатештабітан Шайбе, Барон фон Кеніц, один з провідників «Штаальгельма», Підполковник Віллес — один з провідників «Греніцбунд» (співчуття), Поручник фон Рост, старшина Штабу Айхгорна.

По телефону передали свої співчуття: Майор Фос — старшина Штабу Айхгорна, Генерал Гренер — б. нач. Штабу Айхгорна та «ЮНІДО» («Младо-Німецький Орден»).

Надіслали відповіді до свита лиць і де які Українці: Генерал-Поручник М. Омелянович-Павленко («Дозвольте і мені, шановні панове-старшини, прилучити свою жалобу до Вашої, розділти разом наш смуток.») Полковник Полтавець-Острянин (приєднання до жалоби разом з усіма козацькими частинами), Консул У.Н.Р. в Монахії н. Орецьчук, Сотник Трезвіцький, Підстаршина У.Г.Л. Бає, канд. агрон. Є. Шемет, канд. фіз. А. Частовецький, Акуківський — український робітник родом з Галичини. Студентське Укр. Т-во «Чорноморя» в Лашці.

Замітки про свято з'явилися в неділю 4-го липня в найбільшій національній газеті «Берлінер Ньюкаль-Айшайтер», та великих газеті народової партії «Дойтше Альтемайнє Цайтунг». Обидві замітки дуже прихильно подали перебіг свята.

Загально беручи, успіхів свята винав попал усі сподівання. Вся національна Німеччина, військо, студентство, урядові й політичні чинники, преса і багато видатних громадян не пропустили нагоди виказати свою найбільшу пошану до Небіжчика С. В. Петлюри, яко Борця за Українську Державність. Також і студентство з різних країн світу на берлінських школах ще раз підтвердило свої тісні зносини з нашою молодю. Таке відношення чужинців до жахливого свята заскочило багатьох українських «політиків» в Берліні, що застерігали ініціаторів свята тому, мовляв, що політика Покійного юшала проти інтересів Німеччини. Най же пані доморощені політики занотують собі цей достойний урок від чужинців, як треба відповувати бувшого Голову Держави.

P. S. «Союз Старшин» планує відати німецького мовою брошуру «Смерть С. В. Петлюри та Українська еміграція в Німеччині».

Віденъ.

Папахида для вітанування пам'яті Голови Піректорії У.Н.Р. і Головного Отамана Українських Військ Симона Петлюри відбулася у Відні в румунській церкві. Папахида стягнула всі кола віденської української еміграції — прийнятряців і галичан; були також найвизначніші представники української колонії у Відні.

Заходом Академичного Гуртка, якію молоді, Українського ЙКіночного Союзу, робітничого Т-ва «Родина», Академичного Т-ва «Січ» і «Українського Комітету Допомоги» влаштовано 19. VI. ц. р. жалібні збори, що відбулися в салі Architekten Verein. На зборах панував такий настрої, як на недавній папахиді. Вступне слово на Зборах виголосив п. М. Залізняк, а цікаві спогади про пок. Петлюру читав п. А. Жук. Закінчив Збори п. М. Ковалевський промовою про Небіжчика-Отамана, як борця за Українську Державу.

Б р н о (Морава).

Стріл, від котрого здрігнулася ціла українська еміграція, відгук котрого прокотився по усім українським землям, і в невенійній українській колонії в Берні викликав відповідне зворушення.

Організації в Берні не виявили належної ініціативи в справі організації спільногого прояву думок і почувань загалу колонії і лише з ініціативи «живої газети» «Гуртом» був складений для цього спеціальний комітет, в котрим було заступлено українське студентство з Української Студенської Спілки, Української Академичної Громади-Брюно та студентство ніс організоване. Комітет на своєму засіданні дnia 28. травня ухвалив: 1) негайно вислати телеграму дружині трагично загинувшого С. В. Нетлюри з висловом свого глибокого співчуття та спільногого болю з приводу великої втрати для цілого Українського Народу, 2) влаштувати жалобу Академію, присвячену пам'яті Небіжчика та 3) запропонувати українській колонії в Берні двомісячну жалобу по замордованому Вождеві Українського Визвольного руху останніх років.

Академія відбулася o 14. год. пополудні в великій салі «Nového Domova» в Берні з слідуючим програмом: 1) Вступне слово голови Комітету, 2) Промови заступників Організації, 3) Нарис житепису С. В. Нетлюри, 4) Особисті спогади присутніх про першого Козака, Генерального Військового Секретаря, Головного Отамана Військ У.П.Р. С. В. Нетлюру.

Не дивлячись на те, що Академія носила характер чисто український, замкнений і що на ню не були запрошені жадні гості ані організації, все ж зібрались, крім численного гурту українців, також і чехи, болгари та заступництво козацького хутора у Берні.

Відспівуванням на початку і на кінці програму «Вічної Пам'яті», Національного Гимну та, на пропозицію військових - - военної, похоронної пісні «Чесні, Брате мій...» - Академія набрала характеру піввічної панахиди, що, відновідала і сумному, новаїному настроюві пібраних і великої трагичності самої події.

ВІДОЗВА УКР. СОЦ.-ДЕМ. РОБ. ПАРТІЇ ДО СЕЛЯН ТА РОБІТНИКІВ.

25-го мая 1926 року в Парижі убитий большевицьким агентом Симон Нетлюра, Голова Директорії і Головний Отаман військ Української Народної Республіки. Московські комуністи, які панують зализом і кров'ю над українським народом, підіслили свого найнятого ката, який гарячою кровю вірного сина України зросів вултиро світового города. Вони навмисне послали жида Шварцбarta, щоб він убив Симона Нетлюру ніби то за погроми юдів на Україні. Цим московські комуністи хотять захистити всю геройську боротьбу українського народу за самостійність, як боротьбу розбійників і погромщиків.

Звісно, всі заяви душогубця про помсту Нетлюрі за юдівські погроми придумані для того, щоб затулити дійсну причину вбивства. Руками свого, наймита убили Нетлюру вороги України, які вже давно хотіли знищити цього найактивнішого борця за визволення українського народу.

Убиваючи Нетлюру, московська комуністична влада йде слідами проклятого царського режиму, який панував, націковуючи один народ на другий, ультимовав юдівські погроми, вірмено-татарську різню і т.д. Московські большевики хотять обернути туже на іншість, яка шириться в українському народі проти їхнього режиму, па юдівське населення. Вони знають, що коли на Україні зростатиме ворожнеча між українським і юдівським населенням, то тим легше буде Москви перувати Україною, держати в неволі український народ і виставляти себе перед світом за «оборонців» юдівської людності.

Всі на Україні пам'тають про те, як в 1917 р., після повалення царського режиму, Українська Центральна Рада, утворена в Київі нашими робітниками й селянами, боролася за волись її незалежність України.

Знавочи, що сусіди українського народу заздро дивляться на наш ба-

татий край, Центральна Рада приступила до організації українського народного війська, щоб оборонити Україну від нападів ворогів. Всі ми знаємо, що на чолі молодої української армії став з самого початку С. Петлюра, який був в той час членом Української Соціал-Демократичної Робітничої Партії. Незабаром довелось нашій армії обороňати Україну від московських большевиків. В упертій кріавій боротьбі знемогло українське козацтво і мусило в лютому місяці 1918 року залишити столицю України — Київ.

Тим часом в заході сунула на Україну австро-німецька армія. Німецькі генерали накинули Україні правителство гетьмана Скоропадського. Поміщицьке правительство Скоропадського скасувало всі демократичні закони й постанови Центральної Ради, яка передала всю землю на Україні селянству без викупу. За уряду Скоропадського найкращих дінчів української революції, між ними й С. Петлюру, було посягнено в тюрми.

Але не згасло в українським народі стреміння до свободи. Всі Україна згадує славний день 15-го листопаду 1918 року, коли С. Петлюра, вирвавшись із гетьманської тюрми, почав з доручення Української Соціал-Демократичної Партії повстання проти правителства Скоропадського, яке проголосило федерацію з Росією. На чолі української влади стала Директорія Української Народової Республіки, якої членом був також С. Петлюра. Разом з тим він був Головним Отаманом військ Української Народової Республіки.

Здавалось, що український народ зажиге вільним щастливим життям у своїй самостійній демократичній республіці. Та не спали вороги ураї-ського трудового народу. З усіх боків посунули на Україну жаді до багатства чужинські армії: з півночі московська червона армія, зі сходу біла російська армія генерала Денікіна, з заходу рушіло на нашу землю польське військо, а в Одесі та в Миколаєві з'явилася війська капітальністичної Антанти, яка не хотіла визнавати самостійної Української Народової Республіки і доносів гасла Денікіну.

Оточена з усіх боків Україна оборонялась екітьки могла проти нападників. Настав радісний день 31 січня 1919 року, коли військо соборної України знову вигнало московських большевиків із Києва. Стідом за цим почалась нова уперта боротьба України з російською армією Денікіна. Цю боротьбу використало московське большевицьке військо, яке прийшло знову на Україну майже без бою, бо армія Української Народової Республіки та українські повстанці підірвали силу Денікіна. Армія Української Народової Республіки провожувала боротьбу з московськими комуністами, і в цьому їй помагав увесь український народ. Увесь час цієї боротьби українського народу за самостійність Головним Отаманом був С. Петлюра, який разом з правителством, що складалось до 1920 року переважно з соціал-демократів та соціал-літів-революціонерів, обороняв найцінніший здобуток нашої революції — Українську Народову Республіку.

Кожен український громадянин з жалем споминає про те, як наприкінці 1920 року під натиском ворогів мусила армія Української Народової Республіки відступити з рідної землі на чужину. З цього часу починається перебування С. Петлюри за кордоном, аж поки жорстока рука большевицького паймата не перервала його многотрудного життя.

Весь український народ протестує проти цього вбивства із погордою відкідає від себе пегідну сиробу ворогів України організованої перед світом український визвольний рух, на чолі якого стояв Петлюра, як рух протижицівський. Ні, не може відновідати Петлюра за ту кропу жидівського народу, яка пролилася на Україні в час революції, певіше в ній крові український народ.

Московські большевики — ось хто приїс на Україну міжгромадянську війну, в якій комуністи мали правило: фізично ніщити своїх противників, карати за провинність однієї людини родичів, сусід або й усіх громадян міста чи села. Це ж воїни завели на Україні «інститут заложників», кровавій терор і «Чека», де загибули тисячі найкращих людей усіх національностей; це ж воїни випадювали цілі

села, нищили цілі родини, це вони розстрілювали людей тільки за саму розмову по українському.

В тій страшній бурі міжнаціональної та міжкласової війни, яку привнесли на Україну московські більшевики, загинуло багато ієвінських громадян юдівської та інших національностей, що живуть на Україні.

Правительство Української Народної Республіки разом з Отаманом Петлюрою в тисячах проголошень закликало населення України до спокію, суворо карало погромщиків і всіх злочинців, які підбурювали одну частину населення проти другої.

Ні, не за вигадану московськими більшевиками існуваду ворожнечу С. Петлюри до юдів загинув він від жорстокої руки вдалекій Франції. Вбивство Петлюри пояснюється значно глибшими політичними причинами.

Ціяльність демократичного та соціалістичного уряду Української Народної Республіки на Україні оставила глибокий слід в пам'яті народних мас. Народні маси України пінавидили окупантів у владі московських комуністів і мали надію, що вернеться С. Петлюра, якого вони уважали за представника українського патріотичного правління. Ні за ким український народ не жалувався — ні за царем, ні за Диріктором, ні за Скоропадським, тільки за Петлюрою, за своєю Народною Республікою, в іншій українській народ здобути на ході деяний час землю, волю, національні та політичні права. І московські зацих-комуністи добре знали про це. Недаром зовсім недавно говорив іригант з Москви комісар України Чубарі про прихильність населення України до своєї Республіки на чолі з Петлюрою. Відповідальність за кров Петлюри падає на московську владу, яка по цей день гнобить Україну, грабує геноцидними податками ірацію нашого народу і здобула спідкус за кожним вільшим рухом українського селянства й робітника.

Ця московська влада намірено спірять на Україні національну ворожнечу, бажаючи уточнити боротьбу українського народу за самостійність в юдівській крові.

Робітники й селянин України!

Не піддавайтесь провокації московських комуністів, які хотять виникнати знову на панії землі юдівські погроми, кров і пожар міжгромадянської війни, щоб на загарізках України далі інанувати налагаймо та рушити.

Робітники й селянин України повинні об'єднатися в одній думці, в однім гарячім стремленні: спільними силами визволитись з під влади московських комуністичних жандармів і провокаторів, цих песятих п'явеок, які п'ють кров нашого народу.

Ідея буде ця боротьба України за свою свободу. Для успішної боротьби треба великої сильної політичної організації. Тому ми кличемо всіх трудящих України організуватися в рядах Української Соціял-Демократичної Робітничої Партиї. Московські націоналісти намагаються всімалям жорстокими засобами знищити Українську Соціял-Демократію, та даремні їхні заходи. Прийті час визволення, коли мілійони трудящого українського люду підуть знову могутніми рядами проти своїх губителів за кліничеської Української Соціял-Демократії, за ідеями державної незалежності, волі політичної, національної, рівноправності та соціальної справедливості.

В цій боротьбі Українська Соціял-Демократія не буде одинока. Соціалістичний Робітничий Интернаціонал, що об'єднує мілійони робітників з усього світа, на з'їзді в Марселе у Франції в осені 1923 року з протестом виступав проти поневолення України чужими і висловився за піддерку самостійної

демократичної України! Наші товариші соціаль-демократи за кордоном будуть і надалі шукати підпори для визвольної боротьби Українського робітництва й селянства в європейському соціалістичному пролетаріаті, який не допустив до себе зарази московського большевизму.

Труляючий народе України!

Доля України в твоїх руках. Не надіймось на те, що хтось чужий прийде зза кордону й визволить наш народ. Во чужинці, які б хотіли йти з своїм військом на Україну, шукатимуть своїх інтересів і вигод, їм байдуже добро українського народу. Надіймось тільки на себе, на свою силу й організацію, щоб, коли настане слушний час, ми організували, як один чоловік, узянися будувати вільну самостійну Українську Народну Республіку.

Нехай живе незалежна демократична Україна! Нехай живе Українська Соціал-Демократична Робітнича Партія! Честь і слава всім, що загинули в боротьбі за волю України!—Вічна нам'ять Симонові Петлюрі, борців-мученикові за Українську Народну Республіку!

ДО СУДОВОІ СПРАВИ*).

Як відомо, Шварцбард був заарештований зразу ж після убивства; перший допит його було зроблено того ж дня помісяцем після інциденту Одеон, якому Шварцбард заявив, що він убив Головного Отамана, щоб помститися начебто за погроми на Україні. На другий день 26 травня Шварцбарда допитував вартовий судовий слідчий п. Лампіль-допит розбив в присутності відомого адвоката-комуніста Тореса, якого вбивця взяв собі за оборонця. Після цього допиту Шварцбарда було посаджено до в'язниці Санте, і справу слідства було доручено слідчому судді п. Нейру, який продовжує вести її слідство і зараз.

Перший допит свідків відбувся 2-го червня; допитувалися інж. Вансп'єр та господар однієї ресторанії, які були при вбивстві і бачили, що Шварцбард стрілив останні рази, коли Головний Отаман вже лежав на землі; звичайно, вбивця заперечував тому.

7 червня судовий слідчий призначив комісію з 3-х лікарів-іспекціярів, щоб встановити чи Шварцбард не є болевільний і чи він може відрівніти за свій вчинок.

29 червня відбувся другий допит свідків, а саме: п. проф. Р. Ішмідта, який підтвердив, що Шварцбард стрілив четвертий раз в лежачого Головного Отамана, та І. Косенка. Останній з'ясував слідчому, що обвинувачення С. В. Петлюри та Українського Уряду в індієцьких погромах не має підстав; винні в погромах большевики, які творили апархію на Україні та реакційні елементи. Шварцбард, на думку свідка, є большевицьким агентом. Під час допиту було доведено свідком на конкретному прикладі, що Шварцбард не вміє читати по українському таємним чином як не міг сам вчитати нічого погромного в «Тризубі», на який він вказував як на погромний український орган, тим більше, що там ніхто нічого подібного не було уміщено.

8 липня пані Ольга Петлюрова офіційно повідомила судового слідчого, що вона має виступати в і процесі як юридична сторона та що оборонцем її інтересів має бути адвокат п. Гамінні (дуже відомий адвокат у Франції). Офіційним же представником п. О. Петлюрової в суді та під час слідства є адвокат п. Лабат (не треба змішувати ролі адвоката — фактичне ведення справи та промова в суді — та ролі адвоката — формальний бік справи та представництво юридичної сторони, хоч у нас ці обов'язки виконувалися одною особою). П. Лабат замініс свою особою пані О. Петлюрову в усіх офі-

*) Одноважуючи правильність виходу в світ «Тризуба», маємо на меті подавати регулярно стислі відомості щодо судової справи.

шільних випадках і їй піколи не доводиться особисто одвідувати будинок суду.

Останній допит свідків відбувся 22 липня. Було допитано: В. К. Прокоповича, проф. В. Коваля, ген. М. Шаповалу, п. Гольдштейна, та п. Е. Цестеренка.

В. Прокопович стверджив, що під Цокійний С. В. Петлюра, ні Український Уряд в жаднім разі не можуть рахуватись відповідальними за жидівські погроми; відповідні документальні данні мають бути представлениі суду.

Проф. В. Коваль заявив слідчому в категоричній формі, що він сам на власні очі бачив, як певні особи стежили за Паном Отаманом ще в квітні місяці цього року.

Ген. Шаповал так само подав данні, що стверджують факт стежінні за Паном Отаманом.

Адвокат Гольдштейн, який був свідком з боку Шварцбарда, обвинувачував Український Уряд у жидівських погромах, зазначаючи, що це його персональні перегони.

Слідство ще не закінчено.

Хроніка.

У ФРАНЦІЇ.

— Новий закон відносно робітників чужинців у Франції.

8-го липня Палата Депутатів після дискусії урядового проекту змінила в такий спосіб параграфи 61, 98 і 172 книги другої Робочого Кодексу і Соціальних Інтересів:

«парагр. 61. Забороняється наймати чужинця, що не має персональної чужинецької карти, виданої відповідно законом пріписам з поміткою «робітник». Коли ця карта видана перший раз, вона мусить мати помітку і дату контракту, на підставі якого вона була видана.

«парагр. 64 а. Забороняється вживати для якоїсь іншої праці робітника чужинця, якому персональна карта, передбачена парагр. 64-им, була видана для праці в точно определений професії, коли не пройшло з того часу принаймні рік чи коли він не одержить посвідку, видану якою-небудь нуб-

ічною установовою виладжманія робітників, яка мусить рахуватися із становим ринку робітничих рук в належній професії і професійною якістю згаданого робітника.

«парагр. 64 б. Забороняється всікому наймачеві наймати прямо чи посередніс законотрактованого з роботи, на яку він був ввезений.

Ця заборона дає права на позов за збитки, які могли б бути вчинені з цього приводу, але вона не дієна в таких випадках:

1. коли робітник має посвідку понереднього наймача, що свідчить, що контракт, про який мова, був розірваний по згоді з пим останнім, або по суду.

2. коли пройшов рік з часу ввезення законотрактованого робітника.

3. коли робітник має рекомендацийну картку, видану якоюсь публічною установовою приміщення після анульовання у понереднього наймача, якого права відносно робітника і нового наймача застережені.

«парагр. 64 с. Всякий наймач робітників-чужинців зобов'язаний

— Ночью в санатории было организовано представление «Легенда о Гагарине». Вечером в здании санатория прошел концерт, посвященный 40-летию полета Юрия Гагарина. В концерте участвовали артисты из Краснодара и Ставрополя. Вечером в санатории состоялся концерт, посвященный 40-летию полета Юрия Гагарина. В концерте участвовали артисты из Краснодара и Ставрополя. Вечером в санатории состоялся концерт, посвященный 40-летию полета Юрия Гагарина. В концерте участвовали артисты из Краснодара и Ставрополя.

Y ΦΡΑΝΤΖΙ

XPOHÍKA.

Unprecedented improvements.

ротьби українського народу з ворожими йому державами, які збройною силою окупували українські землі, встановили ненациональну і ворожу українському народові владу і створили такі умови політичні і культурно-національні, за яких активні елементи українського народу не можуть працювати на користь свого народу, але під загрозою переслідувань, тюрем і навіть смерті примушенні або причинити всяку діяльність на українській землі, або тікати за її межі.

2. Переївуючи за кордоном, українська політична еміграція не перестає боротися за права, волю і культуру свого народу, як на політичному полі перед міжнародними чинниками, так і на культурному. Самий факт існування української еміграції являється перед цілим світом паочним доказом протеету українського народу проти окупантів України ворожими українському народові силами.

3. Існування української політичної еміграції має своє оправдання в тих причинах, які що еміграцію викликали; вона буде продовжуватися доти, доки ці причини не змінятимуться.

1. В даний час під причинами це тільки не одніє, а, певнаки, мається цілий ряд стверджених фактів, що відношення окупантів до влади на Україні не змінилося навіть відносно тих, однинці з української еміграції, які, повірили в західнім цієї влади, покинули ряди еміграції та повернулися додому.

5. Тому, нарада членів Центрального Комітету Партиї рішуче висловлюється проти повороту на Україну української політичної еміграції як груп, так і окремих осіб, незалежно від їх походження з тої чи іншої української етнографічної території.

6. Нарада Партиї, визнаючи так зване «сменовеховство» явищем зрадницьким, провадить боротьбу проти цього явища.

Бібліографія

Студенський Вісник.
Видав Центральний
Союз Українського
Студенства (ЦЕСУС).
Річник четвертий. Липень-Серпень 1926 ро-
ку. Прага. Число 7-8.
Пам'яті Симона Пет-
люри.

Що можна сказати з приводу цього числа «Студенського Вісника»? Нічого, крім найцирілічного, пайгорячішого «Спасибі» авторам та виорядникам. Дійсно, кращого подарунку засмученній нації еміграції важко зробити. Все, починаючи від змісту і кінчаючи онадинкою, все свідчить про ту повагу, проту любов до Нокійного, та про те розуміння, чим він був для свідомого патріота-державни-

ка. Не будемо зупинятися над змістом цих статей. Всі вони змістовні, всі вони цікаві; всі вони перейняті одним почуттям; кожен з авторів по своєму, але всі одинаково гаряче і сердечне, внесли колекцію своє, сказали своє тепле слово на пошану Нокійому Вождеві. Та коли не було нам повинної, що мати сказати і сказали над свіжою могилою автори-наддніпрянці, яких ми знаємо і серед яких зустрічамо добре знайомі імена, що вже зайняли певну постать серед молодих наших публіцистів, та особливої уваги заслуговують дві статті, що обидві вийшли з під пера: одна - молодого галицького публіциста, друга - відомого галицького поета. Справді рідко хто спромігся так,

яскраво показати місце С. Нетлюра в нашій боротьбі за наше державне існування, як В. Мартинець в статті «С. В. Нетлюра і українське національне відродження». Ставлючи С. В. в низку найвидатніших наших державних діячів і науки, що С. В. «усвідомив Українській Нації конечність боротьби з відвідним ворогом і захопив народ до цієї боротьби, що він закріпив основи Української Державності і Самостійності, отже зробив те, чого не зробив ... Хмельницький, і що не вдалося ... Мазепі».

Але ще більший інтерес викликає стаття Ол. Бабія, що з назвищчайною горожанською мужністю взяв слово в тій справі, яка без сумніву мусить вважатися найбільш трагічною в нашій педагогічній історії як у обмінни і обмінюють всі українські політики. Їйсно, треба бути поетом, дійсно треба бути вищим пошад буденницьку, щоб відважатися на таке сміливі, тверде й одверте слово в справі галицько-наддніпрянських відносин. Ця стаття, це сювідь не за свої гріхи, це правда, яку багато відчувають, але мало хто і відважиться продумати її до кінця і її сказати.

Невис виничче вона бурю і тучу. Але хай більше буде таких туч, — вони розжечуть мряку, вони освіжать повітря, бо тільки після таких смів віриться, що «галицько-наддніпрянський конфлікт є не глобою», що це є дрібний спір брата з братом і що здоровий національний інстинкт в критичний момент все візьме верх над хвилювими непорозуміннями і роздорами».

Слід би було конче зазнайомити-

ся з змістом цього числа «Студентського Вісника» тим нашим землякам з Галичини, що шукаючи шляху до самостійності та соборності, замість Київа заблукали до Москви. Там з них, хто в своїх шуканнях був чесним і ширим патріотом, тому б стаття Ол. Бабія могла дати дуже багато.

Радимо всім нашим читачам взяти до руки цю змістовну книгу і самим переконатися, як широ, як сміливо і з яким високим розумінням шляхів нашої політики озвалася молодь па нашу національну втрату.

— У країнське життя ч. 1 липня 25. року 1926 р. Подебради ЧСР. Виходить що-тиждина по четвергах.

Цим першим числом розпочинає свою пресову діяльність в Подебрадах гурт людей, що, як довідуємося, з часописі, об'єднався під назвою «Група фонду Оборони Нації». Но-за цими завданнями діяльності цієї «Групи» видавання часописі має бути одним з перших і, як виникає із змісту першого числа, звязане вено з тим національним нещастям, яке внало на нашу голову 25-го травня.

Щиро вітаємо народження цієї часописі, що ставить собі цілі так близькі нам. Тим більше, що розуміння головної мети своєї діяльності «Оборону Нації» — «Українське Життя» розуміє і працює і ставить її широко, що доводить пайкраще стаття І. Бочковського: «З приводу гаєла національної соборності». Бажаючи успіхів новому собратові, можемо зазначити тільки, що успішну оборону можна вести тільки спінкою, рівновагою та певністю в собі.

Г—ІІ.

ЗМІСТ.

Париж, неділя 22 серпня 1926 року — ст. 1. К. Мациєвич.
Пам'яті Симона Нетлюри — ст. 3. М. Ковалеський. На черзі — ст. 7. І. М. Листи з Волині, IV — ст. 13. Листи селянина з Ставровільщини — ст. 15. Д. м. Геродот. Після смерті Симона Нетлюри (лист з Букаренчу) — ст. 16. З жалібної хроніки — ст. 17. Відозва Укр. С.-Д. Роб. Партиї — ст. 21. До судової справи — ст. 27. Хроніка: У Франції — ст. 28. В Чехії — ст. 29. Бібліографія — ст. 30.

Резолюцію Української Соціал-Демократичної Робітничої Партиї, видану з приводу трачичної події 25-го травня 1926 року, можна набувати в редакції «Тризуба». Ціна — 1 фр.

ЖАЛІБНИЙ НОМЕР

„Студенського Вісника“

з спеціальною сборткою та кількома ілюстраціями, присвячений св. пам'яті С. Петлюрі. Набувати можна в редакції «ТРИЗУБА».

Ціна — 4 фр. з пересилкою.

ТРИЗУБ

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований Вяч. Прокоповичем, виходить щомісячно у Парижі.

Приймається передплата з першого серпня до кінця року:

	ціна окр.	на	на	до	кінця
	примір.	місяць	3 місяці	року	
Франція	3 фр.	12 фр.	36 фр.	60 фр.	
Чехія	5 кр.	20 кр.	60 кр.	100 кр.	
Польща	1 зл.	4 злоті	12 зл.	20 зл.	
Румунія	30 лей	120 лей	360 лей	600 лей	
Німеччина	1 р. м.	4 р. м.	12 р. м.	20 р. м.	
Сполуч. Штати Пів. Америки	25 цент.	1 дол.	3 дол.	5 дол.	
Канада	25 цент.	1 дол.	3 дол.	5 дол.	

Журнал набувати можна в Парижі: в книгарії В. Новолоцького
13 rue Bonaparte, Paris VI.

Крім того журнал передплачувати й набувати можна у представників «Тризуба»: 1) В сполученіх Державах Півн. Америки — V. Kedrovsky, 30 E. 7-th Street, New-York City. 2) В Канаді — W. Sikewitch, 512 Bannerman av. Winnipeg; Man. 3) В Румунії — Dm. Herodot, Strada Delea Veche, 7. Bucarest. 4) В Чехословаччині — Прага: F. Slodecky, Horni Cernosice u Prahy, Villa Krotchyl. 5) В Польщі — Dr. Modest Levicky, Bouckova, 225, Podebrady. 5) В Польщі — W. Prychodko, ul. Dluga, 29, Hotel Polski, 9. Warszawa.

Редакція і Адміністрація: 19, rue des Gobelins, Paris XIII.

Поштова адреса: «Le Trident» (Tryzoub). Boîte post. № 15. Paris XIII.

Редакція — Комітет.

Адміністратор: Іл. КОСЕНКО.

Le Gérant : Mme Jeanne de Carvalho Gerzain.

Soc. Anon. Imprimerie de Navarre, 5. rue des Gobelins, Paris